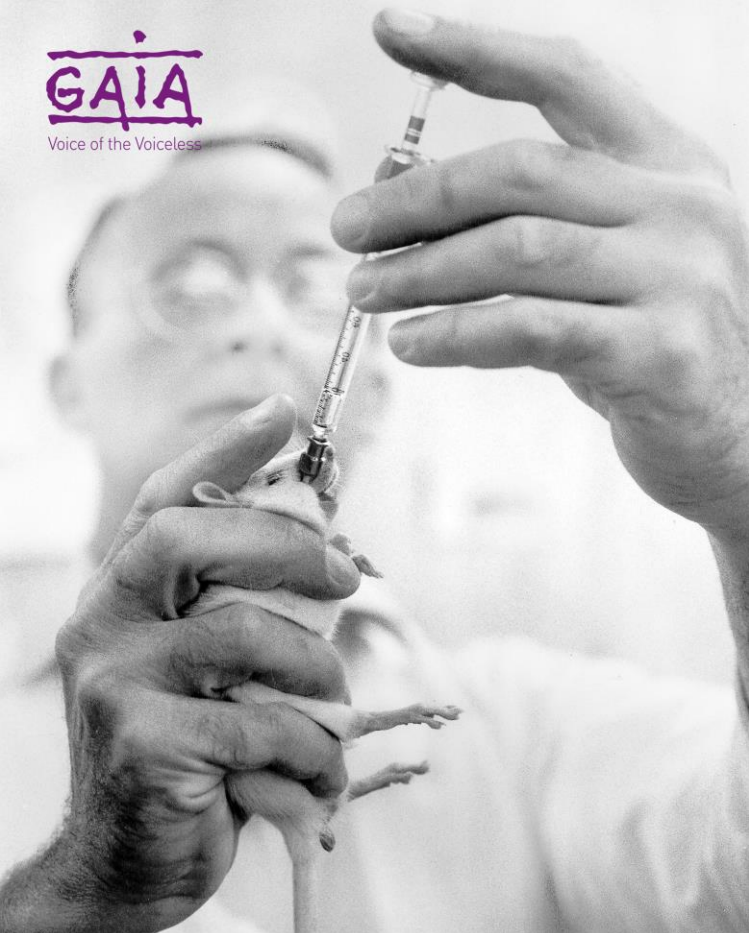

OBJECTIEF PROEFDIERVRIJ ONDERZOEK

De weegschaal bijgesteld

Michel Vandenbosch
Voorzitter GAIA

Commissie Dierenwelzijn, Vlaams Parlement
19 april 2017

Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtighe Leve
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be**
Rechtvaardigheid Compassion
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezo
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévérer **Gedrevenhe**
Changeement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner P
Zorgzaamheid Action Ethisch No
Progress **Resultaatgericht** Move
Dedicated Vertrouwen United Sla
Strijdbaar **Quality of Life** Volhard
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtighe Leve
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Bez
Rechtvaardigheid Compassion
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezo
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévérer **Gedrevenhe**
Changeement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner P

Voice of the Voiceless.

Em. prof. Etienne Vermeersch (UGent)

“Het mag zeker als een **schande** gelden dat gedurende lange tijd en zonder veel scrupules pijnlijke experimenten op dieren werden uitgevoerd.”

“Maar het feit dat dit, **misschien onmisbare**, onderzoek werd uitgevoerd zonder acht te slaan op het lijden van dieren, zal voor immer een schaduw werpen op deze anders opmerkelijke prestatie.”

“Het veroorzaken van leed aan dieren voor louter economische redenen of voor redenen van menselijk comfort is verregaand **immoreel**.”

“De **triomfalistische eigendunk van veel biomedische wetenschappers**, dat zij de beste bewakers zouden zijn van zorg en menselijkheid, **moet enigszins worden bijgestuurd**.”

Voice of the Voiceless.

Het ethische probleem

Dieren, hier begrepen als wezens **met gevoelsvermogen** (sentient beings), die niet in staat zijn om hun **informed consent** te geven, welzijnsschade berokkenen, ziek maken, vergiftigen, verminken en/of doden, zijn als zodanig bijzonder **kwetsbaar en weerloos**.

“In de bereidheid om wie weerloos is, te respecteren, manifesteren we ons als ethische wezens. De bereidheid om te respecteren wie of dit respect niet kan afdwingen, is de ethische barometer van onze tijd.”

Walter van Reusel in Leven of Dood. Over moeilijke grenzen

Voice of the Voiceless.

- Dierproeven zijn een (noodzakelijk (?)) kwaad
- Dierproeven blijven noodzakelijk (?)
- Proefdiervrij onderzoek is een sterke morele plicht!

De uitdaging: Hoe wetenschappelijke kennis verwerven en efficiënte remedies tegen (dodelijke) ziektes en aandoeningen vinden **zonder dieren te doen lijden en te gebruiken?**

Voice of the Voiceless.

De prioriteiten:

Invasieve, pijnlijke experimenten op dieren met gevoelsvermogen

Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Cha
Bien-être Passion Realiseren Av
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Bez
Rechtvaardigheid **Compassion**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Cha
Bien-être Passion Realiseren Av
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerech
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bez
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévére **Gedrevenhe**
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner F
Zorgzaamheid Action Ethisch No
Progress **Resultaatgericht** Move
Dedicated Vertrouwen United Sl
Strijdbaar **Quality of Life** Volhard
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Cha
Bien-être Passion Realiseren Av
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Bez
Rechtvaardigheid **Compassion**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Cha
Bien-être Passion Realiseren Av
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerech
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bez
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévére **Gedrevenhe**
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner F

Voice of the Voiceless.

Sentient beings

Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Be
Rechtvaardigheid **Compassion**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch I
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezoi
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévére **Gedrevenhe**
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner R
Zorgzaamheid Action Ethisch No
Progress **Resultaatgericht** Move
Dedicated Vertrouwen United Sla
Strijdbaar **Quality of Life** **Volhard**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Bez
Rechtvaardigheid **Compassion**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch I
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezoi
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévére **Gedrevenhe**
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner R

Voice of the Voiceless.

Tailsay.com

www.gaia.be

Voice of the Voiceless.

Tab. 1: Animals used in experiments in the European Union in 2014, according to national statistics

*Flanders did not report fully.

Country	2014 (procedures)	2011 (animals)	% change	No. GA animals bred reported	No. non-human primates used	% severe suffering
Austria	209,183	191,288	+9	Yes	0	10
Belgium	664,471	665,079	0	No	46	*15
Bulgaria	12,695	17,259	-26	No	0	27
Croatia	25,998	Not in EU	n/a	No	0	No data
Cyprus	640	1,328	-52	No	0	0
Czech Republic	231,397	354,196	-35	No	63	No data
Denmark	202,609	282,840	-28	Yes	0	1
Estonia	6,164	41,035	-85	No	0	2
Finland	145,542	136,043	+7	Yes	0	5
France	1,769,618	2,220,152	-20	No	1,103	9
Germany	2,798,463	2,073,702	+35	Yes	2,842	No data
Greece	42,243	28,001	+51	No	0	7
Hungary	200,965	276,179	-27	No	3	7
Ireland	226,684	264,990	-15	No	0	40
Italy	698,059	781,815	-11	Yes	858	3
Latvia	13,730	10,329	+33	No	0	No data
Lithuania	3,450	4,067	-15	No	0	No data
Luxembourg	2,296	502	+357	No	0	0
Malta	0	10	-100	n/a	n/a	n/a
The Netherlands	563,769	514,617	+10	Yes	238	2
Poland	233,323	282,160	-17	No	10	No data
Portugal	No data	46,556	No data	No data	No data	No data
Romania	19,735	60,156	-67%	No	0	0
Slovakia	16,812	15,717	+7	Yes	0	1
Slovenia	11,794	11,874	-1	No	0	No data
Spain	821,570	900,127	-9	Yes	489	8
Sweden	No data	271,041	No data	No data	No data	No data
UK	3,887,296	2,050,458	+90	Yes	3,246	4
Total	12,808,506	11,481,521	+12%		8,898	

1. UK
2. Germany
3. France
4. Italy
5. Spain
6. België: 664,471
7. Nederland: 563,769

Voice of the Voiceless.

Severity of experiments

For the first time, member states now have to report the actual severity of the procedures for each and every animal, as considered by the researcher doing the assessment.

The categories are **non-recovery** (procedure done entirely under general anaesthesia and the animal does not regain consciousness), **mild**, **moderate** and **severe**.

Most countries report severe suffering in less than 10% of the animals.

However, Austria (10%), **Belgium (15%)**, **Bulgaria (27%)** and **Ireland (40%)** Reported higher levels of suffering.

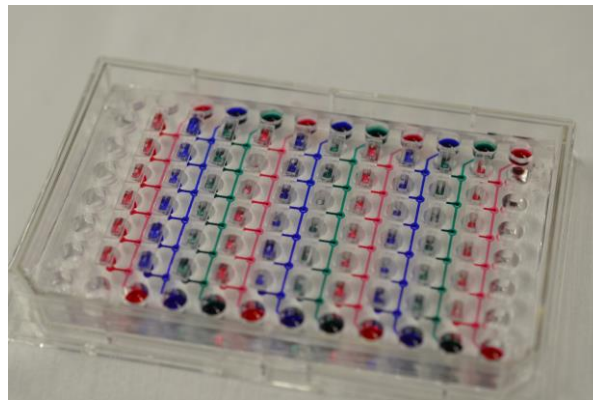
Voice of the Voiceless.

De weg naar proefdiervrij onderzoek: Technologisch, Innovatief, Beleidsmatig en Wettelijk

6 prioritaire doelstellingen

- **Transparantie**
- **Centrum voor Alternatieven (wet 9 juni 2009)**
= Vervanging, Vermindering en Verfijning

“The Body-on-a-chip”

Voice of the Voiceless.

6 prioritaire doelstellingen (vervolg)

- Het aantal proefdieren systematisch terugdringen **via heffing per gehouden proefdier** dat fonds voor alternatieven kan financieren
- **Beleidsstrategie** voor progressieve **afbouw** proefdiergebruik in bepaalde onderzoeksdomeinen, b.v. **toxicologie**
- **Beleidsstrategie** voor **terugdringen** en **geleidelijk stopzetten**, zoniet verbieden van proeven op bepaalde soorten
- Jaarlijks door de stakeholders overeen te komen **quota** op aantal proefdieren per onderzoeksdomein en per soort

Lack of proper care at VUB

Voice of the Voiceless.

De prioritaire doelstellingen van GAIA voor de legislatuur 2014-2019 worden elk gedragen door een grote tot zeer grote meerderheid van de Vlamingen. Bijna 9 op 10 Vlamingen vinden dat het onverdoofd ritueel slachten moet verboden worden. Een verbod op de pelsdierhouderij en het dwangvoederen van eenden en ganzen kan rekenen op de instemming van een zeer grote meerderheid.

Mate waarin men het (on)eens is met de volgende stellingen:

(*) Deze stelling werd als volgt aan de respondent voorgelegd: "De dieren moeten een status van levende wezens toegekend worden zodat ze niet langer alleen als roerende goederen (zoals bv. meubels, auto's, juwelen, ...) beschouwd worden"

Ipsos Public Affairs

Voice of the Voiceless.

Vlaanderen voortrekker proefdiervrij onderzoek?

Nederland als bron van inspiratie

“Wettelijk voorgeschreven dierproeven voor veiligheidsonderzoek van chemische stoffen, voedselingrediënten, bestrijdingsmiddelen en (dier)geneesmiddelen kunnen voor 2025 uitgefaseerd worden.”

Herman Koëter, voorzitter Ncad

- Idem voor vrijgeven biologische producten zoals vaccins

Voice of the Voiceless.

Transitie naar proefdiervrij onderzoek

over mogelijkheden voor het
uitfaseren van dierproeven en het
stimuleren van proefdiervrije innovatie

Advies van het Nationaal Comité advies
dierproevenbeleid (NCad) in opdracht van de
staatssecretaris van Economische Zaken

Nationaal Comité
advies dierproevenbeleid

Ncad – December 2016

[https://www.ncadierproevenbeleid.nl/documenten/
rapport/2016/12/15/ncad-advies-transitie-naar-proefdiervrij-onderzoek](https://www.ncadierproevenbeleid.nl/documenten/rapport/2016/12/15/ncad-advies-transitie-naar-proefdiervrij-onderzoek)

Voice of the Voiceless.

HET GEBRUIK VAN HONDEN EN KATTEN BIJ DIERPROEVEN IN BELGIË

Door Elif Stepman
Moraalwetenschapper
Onder begeleiding van Prof. Dr. Johan Braeckman
Universiteit Gent
2016

Voice of the Voiceless.

HOMING

Plaatsingsbeleid einde proef

Voice of the Voiceless.

Het primatendebat

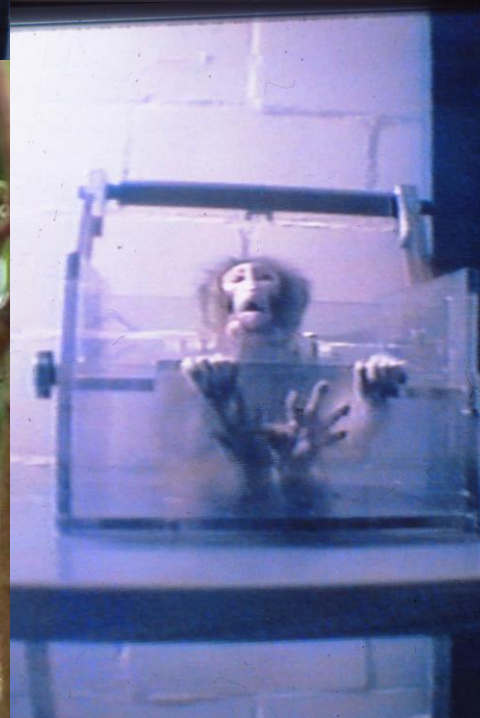

Great Ape Paradigm Shift (GPS)

Voice of the Voiceless.

Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Espoir Idealen Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar Quality of Life
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk www.gaia.be Be
Rechtvaardigheid Compassion
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen Espoir Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel Nonviolent Pragmatisch I
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezoi
Rechtvaardigheid Respect Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévérer Gedrevenhe
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner R
Zorgzaamheid Action Ethisch No
Progress Resultaatgericht Move
Dedicated Vertrouwen United Sla
Strijdbaar Quality of Life Volhard
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Espoir Idealen Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar Quality of Life
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk www.gaia.be Bez
Rechtvaardigheid Compassion
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen Espoir Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel Nonviolent Pragmatisch I
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezoi
Rechtvaardigheid Respect Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévérer Gedrevenhe
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner R

Voice of the Voiceless.

Rathenau Instituut Den Haag (2017)

Van aap naar beter

Een verkenning en dialoog over proeven met apen

Rathenau Instituut op verzoek van het Ministerie van OCW

Den Haag, 17 januari 2017

<https://www.rathenau.nl/nl/publicatie/>

van-aap-naar-beter-een-verkenning-en-dialoog-over-proeven-met-apen

Voice of the Voiceless.

DANK U

Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Be
Rechtvaardigheid **Compassion**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch I
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezo
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévére **Gedrevenhe**
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner R
Zorgzaamheid Action Ethisch No
Progress **Resultaatgericht** Move
Dedicated Vertrouwen United Sla
Strijdbaar **Quality of Life** **Volhard**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope **Espoir** Idealen **Courage** Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Action Ethisch No
Resultaatgericht Progress Move
Zorgzaamheid Gevoel Vertrouwe
Justice Strijdbaar **Quality of Life**
Open-minded Gerechtigheid Lev
Grensverleggend Samenwerking
Onverzettelijk **www.gaia.be** Bezo
Rechtvaardigheid **Compassion**
Vision Réussir Medeleven Dream
Hope Idealen **Espoir** Courage Pe
Gedrevenheid Commitment Char
Bien-être Passion Realiseren Aw
Reason/Heart Zorgzaamheid Act
Gevoel **Nonviolent** Pragmatisch I
Resultaatgericht Movement Ded
United Slagkracht Justice Strijdb
Volharden Open-minded Gerecht
Grensverleggend Samenwerking
Compassion Onverzettelijk Bezo
Rechtvaardigheid **Respect** Vision
Dream Agir Menselijkheid Hope
Courage Persévére **Gedrevenhe**
Changement Overtuigen Passio
Realiseren Awareness Soigner R